

LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod.maks.kods: 40008020804
Nor.konts LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

10.05.2021

Uz 15.04.2021

Rīga

Nr. 202104/SAN3540/NOS323

Nr. VSS-347

Tieslietu ministrijai

*Likumprojekts "Grozījumi Notariāta likumā" (VSS-347)
un likumprojekts "Grozījumi Civillikumā" (VSS-346)*

Latvijas Pašvaldību savienība (LPS) ir izvērtējusi Tieslietu ministrijas sagatavoto likumprojektu "Grozījumi Civillikumā" (turpmāk – likumprojekts) un likumprojektu "Grozījumi Notariāta likumā" (abi kopā turpmāk – likumprojektu pakete), tai skaitā nosūtot visām pašvaldībām. LPS nesaskaņo šo likumprojektu paketi, jo ir šādi iebildumi:

[1] Par konceptuāli šī brīža tiesiskajai sistēmai neatbilstošu uzskatāms likumprojektu paketē ietvertais princips, ka tiem kreditoriem, kuru prasījumi nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, piešķirams prioritārs statuss tajā skaitā pār nekustamā īpašuma nodokļa prasījumiem.

Nekustamā īpašuma nodoklis nav izvēles maksājums, bet gan nesaraujami saistīts ar nekustamā īpašuma esamības faktu. Minētā atziņa nepārprotami nostiprināta arī judikatūrā, uzsverot, ka īpašnieka pienākums maksāt nodokli par nekustamo īpašumu neizceļas un nav atkarīgs no privātpersonu nodibinātām tiesiskām attiecībām, par kurām īpašnieka mantinieki objektīvi var nezināt. Nodoklis ir uz likuma pamata valsts noteikts obligāts maksājums, kuru administrē pašvaldības iestāde un kuru maksā pašvaldības budžetā. Tas nozīmē, ka jebkurai personai objektīvi ir zināms gan tas, ka par nekustamo īpašumu ir jāmaksā nodoklis, gan šā maksājuma kreditors parāda gadījumā.¹

Vienlaikus judikatūrā atzīts, ka nodokļu nomaksa ir visas sabiedrības leģitīma interese, tie ir finanšu līdzekļi, kuri paredzēti izlietošanai tieši sabiedrības kopīgajām vajadzībām. Nekustamā īpašuma nodokļa gadījumā tā ir attiecīgās pašvaldības teritorijā dzīvojošā sabiedrība, kura ir ieinteresēta, lai nodoklis tiktu iekasēts tādā apjomā, kā tas paredzēts likumā.²

Iepriekšminētās judikatūras atziņas atspoguļo arī Civilprocesa likuma 75.nodaļā "Piedzīto summu sadalīšana starp piedzinējiem" nostiprinātie principi, kas, lai arī neapšaubā nodrošināta prasījuma pārākumu citu vienkāršu kreditoru starpā, tomēr paredz vairākas sociāli un tiesiski nozīmīgas kreditoru grupas, kuru prasījumiem piešķirama prioritāte neatkarīgi no tā, ka tie nav nodrošināti.

Vērtējot Civillikuma tiesisko regulējumu un Civilprocesa likumā iekļautās procesuālās normas, kas paredzētas civiltiesiskā regulējuma iedzīvināšanai praksē, to kopsakarā, konstatējams, ka nav pamata neattiecināt vispārējos piedzīto summu

¹ Skatīt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2013.gada 28.maija lēmuma lietā Nr.A420421712, SKA-483/2013, [7] punktu.

² Skatīt Senāta 2011.gada 16.novembra sprieduma lietā Nr.A42840009 SKA-499/2011 [11] punktu.

sadalīšanas principus arī uz tiem līdzekļiem, kas tiek iegūti mantošanas tiesību ceļā. Šāds secinājums saistāms ar faktu, ka tās kreditoru grupas, kas ir sociāli nelabvēlīgos apstākļos (piemēram, personas, kas strādājušas pie mirušās personas un nav saņēmušas algu par padarīto) vai kuru kreditoru pretenzijā iekļauto parādu atgūšana ir būtiska visas sabiedrības interesēm (piemēram, nodokļus administrējošās iestādes), nav uzskatāmas par mazāk aizsargājamām, gadījumos, kad parādnieks mirst.

Papildus jānorāda, ka nekustamā īpašuma nodokļa prioritātes princips pār citiem kreditoriem sekmīgi strādā dažādās jomās. Tā, piemēram, likumdevējs izvēlējies uzsvērt nodokļa samaksas nozīmīgumu maksātnespējas procesā, Maksātnespējas likumā ietverot nosacījumus, ka kārtējie nekustamā īpašuma nodokļa maksājumi (t.i., tie maksājumi, kas radušies pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas) ir prioritāri sedzami no nekustamā īpašuma izsolē iegūtajiem naudas līdzekļiem kopā ar administratora atlīdzību pirms hipotekārā kreditora. Tāpat Civilprocesa likumā ir noteikts, ka veicot piedziņu no parādnieka otrajā kārtā apmierināmi prasījumi par nodokļiem, savukārt, ja nekustamais īpašums ir apgrūtināts ar ķīlu, tad prasījumi par nodokļu maksājumiem, kas maksājami par šo nekustamo īpašumu tiek segti pirms hipotekārā kreditora prasījumiem.

Tādējādi nav atrodams loģisks pamatojums, kāpēc būtu jāmaina vēsturiski iedibināto un rūpīgi pārdomātu (līdzsvarotu) kārtību kreditoru prasījumu apmierināšanai un kādēļ tieši mantojuma tiesībās hipotēkas vai komercķīlas nodrošinājums būtu uzskatāms par prioritāru, lai gan citās civiltiesību jomās, lai nodrošinātu sabiedrības tiesību ievērošanu, tieši nekustamā īpašuma nodokļa prasījumiem piešķirts prioritārs raksturs.

Līdz ar to, lai visās civiltiesību nozarēs nodrošinātu vienotu regulējumu attiecībā uz nekustamā īpašuma nodokļa maksājumiem, nepieciešams veikt šādas izmaiņas likumprojektu paketē:

[1.1] Izteikt Civillikuma 705.pantu šādā redakcijā:

“705. Ar mantojuma iegūšanu uz mantinieku pāriet, līdz ar mantojuma atstājēja tiesībām (702. pants un turpmākie panti), arī visas viņa saistības, izņemot tīri personiskās.

Sludinājumā par mantojuma atklāšanos norādītajā termiņā mantojuma atstājēja kreditoriem, kuru prasījumi neizriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma un kuru prasījumi nav nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, jāpiesaka savas kreditora pretenzijas.

Nepieteiktās kreditoru pretenzijas dzēš un saistību tiesības, kas netiek pieteiktas kā pretenzijas sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktajā termiņā, izbeidzas.

Mantojuma pieņemšana nenozīmē sludinājumā par mantojuma atklāšanos norādītajā termiņā pieteikto kreditoru pretenziju atzīšanu.

Piezīme. Par kreditoriem, kuru prasījumi neizriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma un kuru prasījumi nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, mantiniekus informē notārs, kurš ved mantojuma lietu.”

[1.2] Izteikt Civillikuma 707.panta piekto teikumu šādā redakcijā:

“707. [...] Ja vienā laikā pie mantiniekiem griežas vairāki kreditori, kuru prasījumi neizriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma un kuru prasījumi nav nodrošināti, un ar mantojumu nepietiek visu prasījumu segšanai, tad visi to prasījumi jāapmierina samērīgi ar mantojumu.”

[1.3] Papildināt likumprojekta “Grozījumi Notariāta likumā” 3.punktā piedāvāto Notariāta likuma 259.¹panta redakciju ar 5.punktu šādā redakcijā:

“5) ja uz mantojuma atstājēja vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, informē pašvaldību, kuras administratīvajā teritorijā atrodas nekustamais īpašums, par to, ka mantojums ir izsludināts.”

[1.4] Izteikt likumprojekta “Grozījumi Notariāta likumā” 5.punktā piedāvāto Notariāta likuma 284.panta pirmās daļas 5.¹punktu šādā redakcijā:

“5.¹) prasījumus, kas izriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma, prasījumus, kas nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu un pieteiktās kreditoru pretenzijas.”

[1.5] Izteikt likumprojekta “Grozījumi Notariāta likumā” 7.punktā piedāvāto Notariāta likuma 297.panta ceturto teikumu šādā redakcijā:

“297. [...] Zvērināts notārs sludinājumā par mantojuma atklāšanos norāda informāciju par to, ka termiņā nepieteiktās mantinieku tiesības izbeidzas un termiņā nepietiktās kreditoru, kuru prasījumi neizriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma un kuru prasījumi nav nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, pretenzijas tiks dzēstas.”

[1.6] Izteikt likumprojekta “Grozījumi Notariāta likumā” 8.punktā piedāvāto Notariāta likuma 297.²pantu šādā redakcijā:

“297.² Par mantojuma atstājēja kreditoru prasījumiem, kas izriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma, un prasījumiem, kas ir nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, bez atsevišķa kreditoru lūguma, zvērināts notārs, pamatojoties uz publiskajos reģistros pārbaudāmām ziņām, informē mantiniekus. Ja uz mantojuma atstājēja vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, zvērināts notārs tiešsaistes datu pārraides režīmā noskaidro no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma izrietošo prasījuma apmēru. Ja mantojuma atstājēja kreditors, kura prasījums ir nodrošināts ar hipotēku vai komercķīlu, ir kredīta reģistra dalībnieks, zvērināts notārs kredītu reģistrā noskaidro atlikušo prasījuma apmēru.”

[1.7] Izteikt likumprojekta “Grozījumi Notariāta likumā” 14.punktā piedāvāto Notariāta likuma 318.panta 6.¹punktu šādā redakcijā:

“6.¹) prasījumus, kas izriet no nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākuma, prasījumus, kas nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu un pieteiktās kreditoru pretenzijas.”

[2] Saistībā ar likumprojektā piedāvāto jauno Civillikuma 694.panta redakciju pozitīvi vērtējama ar to iedibinātā tiesiskā noteiktība attiecībā uz sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktā termiņa notecējuma galīgo raksturu. Tomēr no nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas skatupunkta minētā tiesību norma nav pietiekami skaidra, jo no tās teksta nav saprotams, ar kuru brīdi uzskatāms, ka mantinieks ir mantojumu pieņēmis, proti, ar brīdi, kad izteicis savu gribu pieņemt

mantojumu, vai ar sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktā termiņa notecējumu.

Šim apstāklim ir būtiska nozīme nekustamā īpašuma nodokļa administrēšanas kontekstā, ja sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktais termiņš ietver gadu miju, jo saskaņā ar likuma “Par nekustamā īpašuma nodokli” 7.panta pirmo daļu nekustamā īpašuma nodokli sāk maksāt ar nākamo taksācijas gadu pēc īpašuma tiesību vai valdījuma tiesību rašanās. Līdz ar to, ja par mantojuma pieņemšanas brīdi uzskatāms gribas izteikšanas brīdis, tad iespējamās situācijas, kad viens mantinieks izsaka gribu pieņemt mantojumu decembrī un būs nekustamā īpašuma nodokļa maksātājs jau ar nākamo taksācijas gadu, bet otrs mantinieks izsaka gribu pieņemt mantojumu tikai janvārī un tādējādi nebūs uzskatāms par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju par šo taksācijas gadu, bet gan tikai par nākamo.

Līdz ar to, **lai novērstu divējādu interpretāciju un nodrošinātu vienveidīgas tiesiskās sekas visiem mantiniekiem lūdzam precizēt likumprojektā piedāvāto Civillikuma 694.panta pirmo teikumu** izsakot to šādā redakcijā:

“694. Ja mantinieks izteicis gribu zvērinātam notāram, tad ar sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktā termiņa notecējumu atzīstams, ka viņš mantojumu pieņēmis.”

Minētā redakcija ļautu uz visiem mantiniekiem attiecināt vienu mantojuma pieņemšanas brīdi, proti, dienu, kad notecējis sludinājumā par mantojuma atklāšanos noteiktais termiņš, un nerastos neskaidrības par to, no kura brīža katrs mantinieks uzskatāms par nekustamā īpašuma nodokļa maksātāju. Vienlaikus informējam, ka neiebilstam arī pret cita mantojuma pieņemšanas brīža noteikšanu, ja vien tas ir viennozīmīgi identificējams, tiesiski noteikts un visiem mantiniekiem identisks.

[3] Papildus iepriekšminētajam jāuzsver, ka, lai iedzīvinātu un nostiprinātu ideju par to, ka mantojums tiek uzskatīts par pieņemtu ar brīdi, kad mantinieks paudis gribu mantojumu pieņemt, ir būtiski, lai jau no mantojuma pieņemšanas brīža būtu iespējams veikt korektu nekustamā īpašuma nodokļa aprēķinu. Šobrīd situācijās, kad mantojumu pieņēmušas vairākas personas, tas ir faktiski neiespējami, jo Notariāta likums neparedz zvērinātiem notāriem pienākumu sniegt informāciju par to, kādās daļās mantojums sadalāms mantinieku starpā.

Ņemot vērā, ka ar likumprojektu tiek novērsti tie gadījumi, kad pēc sludinājuma par mantojuma atklāšanos publicēšanas un mantojuma pieņemšanas termiņa notecēšanas uzrodas vēl kāds mantinieks, kas mantojumu pieņēmis klusējot, vairs nav konstatējami apstākļi, kas vairāku mantinieku gadījumā zvērinātam notāram liegtu hipotētiski aprēķināt katram mantiniekam piekritīgo mantojuma daļu un nodokļu administrēšanas vajadzībām sniegt šo informāciju pašvaldībai. Pamatojoties uz iepriekšminēto lūdzam ietvert likumprojektā “Grozījumi Notariāta likumā” arī grozījumus Notariāta likuma 259.³pantā un izteikt to šādā redakcijā:

“259.³ Zvērināts notārs izsniedz lietvedības kārtībā apliecinātu mantojuma apliecības kopiju kreditoriem, kas iesnieguši pretenzijas mantojuma lietā. Nodokļus administrējošajām iestādēm, pamatojoties uz to pieprasījumu sakarā ar nodokļu administrēšanu, zvērināts notārs izsniedz ziņas par personām, kuras ir pieņēmušas mantojumu un pierādījušas savas mantojuma tiesības, kā arī precīzu informāciju par to kā mantojums sadalāms mantinieku starpā.”

[4] Turpinājumā vēršam uzmanību uz to, ka saskaņā ar piedāvāto regulējumu par kreditoru apmierināšanas kārtību lemj pats mantinieks un neviens to nekontrolē. Tajā pašā laikā citos līdzīgos procesos, kur ierobežots līdzekļu apmērs ir tiesiski

jāsadala starp kreditoriem (piemēram, maksātnespējas process un parādu piedziņas process), likumdevējs ir paredzējis tiešu valsts amatpersonas uzraudzību un noteiktās situācijās pat nepieciešamību pēc tiesas apstiprinājuma.

Ņemot vērā, ka par mantinieku kādā dzīves brīdī var kļūt ikkatrs, neatkarīgi no izglītības vai spējām veikt norēķinu ar mantojuma atstājēja kreditoriem atbilstoši pastāvošajam tiesiskajam regulējumam, ir būtiski, lai norēķinu kārtība ir vienkārša un saprotama. Turklāt ir būtiski, lai šī procesa uzraudzību īstenotu kāda valsts amatpersona, tādā veidā mazinot risku pašiem mantiniekiem kļūdaini veikt norēķinus ar mantojuma atstājēja kreditoriem, savukārt kreditoriem dodot pārlicību, ka mantojuma sadale ir tiesiska. Līdzīgs princips tiek īstenots maksātnespējas procesā, kura ietvaros arī ierobežots līdzekļu apmērs ir tiesiski jāsadala starp kreditoriem, un šī procesa uzraudzību īsteno maksātnespējas administrators.

Vienlaikus nav saprotams, kādā veidā ar likumprojektu plānotajā regulējumā kreditori var pārliecināties, ka kreditoru prasījumu apmierināšana norisinās godīgi un nav pamata to apstrīdēt, ja vienīgā informācija, kuras pieejamība nodrošināta Civillikumā, ir mantojuma sarakstā iekļautā īpašumu vērtība, bet kreditoru rīcībā nav ziņu par to, cik un kādi ir pārējo kreditoru prasījumi.

Ņemot vērā, ka mantinieku saistību aprobežošana ar mantojamās masas apmēru faktiski ir jauns koncepts (jo līdz šim tas ticis piemērots tikai nelielam mantojumu lietu skaitam kā inventāra tiesība), prognozējams, ka kamēr sabiedrībā radīsies izpratne par tā nozīmi, iespējamās neskaidrības par to, kā praksē īstenojama naudas līdzekļu sadale, un ar šiem jautājumiem saistīti strīdi kreditoru un mantinieku starpā.

LPS ieskatā, lai risinātu iepriekšminēto situāciju, **ir nepieciešams tiesiskajā regulējumā ietvert normu, kas paredz pienākumu mantiniekiem pirms norēķināšanās ar kreditoriem iesniegt zvērinātam notāram aprēķinu par to, kādā kārtībā un apmērā tiks veikts norēķins ar kreditoriem, īpaši, ja mantojuma masa ir mazāka par visām saistībām.** Savukārt zvērināta notāra kā personas, kuras rīcībā ir informācija par visiem mantojuma atstājēja kreditoriem, pienākumam ir jābūt minēto kreditoru informēšana par saņemto aprēķinu, dodot iespēju ar to iepazīties, lai lemtu par mantinieka sagatavotā aprēķina atbilstību normatīvajam regulējumam un tā apstrīdēšanas nepieciešamību. Papildus jāparedz pienākums kompetentai institūcijai izstrādāt detalizētus noteikumus ar kārtību, kādā zvērināts notārs īsteno uzraudzību pār mantinieku tiesiskiem norēķiniem ar kreditoriem, vai jāparedz cita kārtība.

Tādejādi bez šādu normu iekļaušanas likumprojektu paketē, tā nav atbalstāma.

[5] Jau Rīgas domes Pašvaldības ieņēmumu pārvaldes 2021.gada 15.februāra vēstulē Nr.PIP-21-6075-nd adresētā Tieslietu ministrijai tika aktualizēta nepieciešamība sakārtot ar aplūkojamajiem likumprojektiem ieviesto jauninājumu īstenošanas procesu kārtību un tās atbilstību modernas un digitāli inovatīvas valsts pārvaldes modelim. LPS ieskatā pirmais loģiskais solis šajā virzienā būtu mantojuma reģistra pilnveidošana.

Atbilstoši Tieslietu ministrijas 2021.gada 19.aprīļa vēstulē Nr.1-17/1835 sniegtajam skaidrojumam mantojuma reģistra pārzinis un turētājs ir Latvijas Zvērinātu notāru padome un finanšu līdzekļi mantojuma reģistra pilnveidei nav paredzēti ne Latvijas Zvērinātu notāru padomes, ne valsts budžetā. Vienlaikus iepriekšminētajā vēstulē Tieslietu ministrija uzsver, ka konceptuāli varētu tikt attīstītas diskusijas un izvērtēta iespēja par mantojuma reģistra papildināšanu.

Tādējādi secināms, ka ir saskatāma nepieciešamība pēc vienotas un pilnīgas informācijas sistēmas esamības mantojuma lietās, un vienīgais pretarguments šādas informācijas sistēmas ieviešanai vai līdzšinējā mantojuma reģistra pilnveidošanai ir fakts, ka šādām darbībām šobrīd nav ielānoti finanšu līdzekļi.

Ņemot vērā ar likumprojektu plānoto izmaiņu nozīmīgo raksturu un to, cik ilgs laiks ir pagājis no brīža kopš ir apzināta nepieciešamība veikt grozījumus Civillikuma Mantojuma tiesību daļā līdz reāla likumprojekta izstrādei, secināms, ka process ir visai ilgs un lēns. Vienlaikus konstatējams, ka izmaiņas balstītas augsta līmeņa zinātniskos pētījumos un praksē identificētās problēmās mantojuma tiesību jomā. Tādējādi būtu loģiski un lietderīgi likumprojektu paketes, kas saistīta ar mantojuma tiesību reformas īstenošanu, ietvaros risināt arī jautājumu par vienotas un pilnīgas informācijas sistēmas mantojuma lietās pilnveidošanu vai pārveidošanu, nepieciešamības gadījumā piesaistot papildus finansējumu šai jomai. Tikai virzot šo jautājumu paralēli tiesiskā regulējuma grozījumu izstrādes procesam, iespējams panākt, ka ar likumprojektu ieviestās izmaiņas būtu ne tikai tiesiski pamatotas, bet arī efektīvi piemērojamas, modernas un digitāli inovatīvas valsts pārvaldes modelim atbilstošas.

Atbilstoši Notariāta likuma O sadaļas noteikumiem mantojuma lietu vešana Latvijas Republikā ir uzticēta zvērinātiem notāriem. Savas darbības ietvaros zvērināti notāri ved mantojuma reģistru, kura saturs un vešanas kārtība sīkāk precizēta Ministru kabineta 04.08.2008. noteikumos Nr.618 "Noteikumi par mantojuma reģistra un mantojuma lietu vešanu". Līdz ar to praksē pie zvērināta notāra papīra formātā glabājas visi mantojuma lietas dokumenti un tikai pavisam neliela daļa no informācijas par mantojuma lietu tiek iekļauta mantojuma reģistrā. Turklāt šobrīd mantojuma reģistrā iekļauto informāciju nav iespējams automātiski nodot vai pārņemt uz citām informācijas sistēmām, jo tā netiek saglabāta strukturētu datu lauku formā. Tādējādi šī valsts informācijas sistēma neatbilst valsts digitālās transformācijas pamatnostādņem

Tajā pašā laikā zvērināts notārs saskaņā ar Notariāta likuma 259.3 daļu nodokļus administrējošām iestādēm pamatojoties uz to pieprasījumu sakarā ar nodokļu administrēšanu, izsniedz ziņas par personām, kuras ir izteikušas gribu pieņemt mantojumu un pierādījušas savas mantojuma tiesības. Šīs informācijas nodošana katrā lietā norisinās ar papīra dokumentu starpniecību, kuru sagatavošana rada administratīvo slogu gan pašam notāram, gan nodokļa administrācijai.

Ar likumprojektu tiek paredzēti konceptuāli un būtiski grozījumi līdzšinējā Civillikuma mantojuma daļas regulējumā, tajā skaitā paredzot mantojuma saraksta ieviešanu visās mantojuma lietās, mantojuma aizgādņa institūta aktualizēšanu, kas saistāma ar papildus informācijas apriti starp notāru un mantojuma atstājēja kreditoriem. Līdz ar to vienlaikus ar likumprojektiem ir nepieciešams sakārtot minēto jauninājumu īstenošanas procesuālo kārtību un tās atbilstību modernas un digitāli inovatīvas valsts pārvaldes modelim.

Visefektīvākais iepriekš aplūkotās situācijas risinājums, LPS ieskatā, ir mantojuma reģistra modernizēšana, pirmkārt, paredzot to, ka dati šajā reģistrā tiek ievadīti un uzglabāti strukturētu datu lauku formā un, pastāvot atbilstošam likumiskam pamatam, varētu tikt automātiski savietoti ar citām informācijas sistēmām. Otrkārt, ir nepieciešams paplašināt mantojuma reģistrā ietveramās informācijas apjomu, tādējādi atslogojot zvērinātus notārus, kuriem šīs informācijas aprite ar mantojuma atstājēju kreditoriem un mantiniekiem būtu jāīsteno papīra vai elektronisku dokumentu formātā, un nodrošinot vienveidīgu, strukturētu informācijas

kopumu visās mantojumu lietā, tādejādi iespējot informācijas automatizētu apriti, nevis turpinot papīra procesu papīra vai digitālā veidā..

Pamatojoties uz minēto lūdzam likumprojektu paketei, kas saistīta ar mantojuma tiesību reformas īstenošanu, pievienot Ministru kabineta protokollēmuma projektu šādā redakcijā:

“Tieslietu ministrijai līdz _____ veikt nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu informācijas sistēmas darbību, kurā informācija par mantojumu lietām tiek reģistrēta strukturētu datu lauku veidā, minimāli nodrošinot iespēju nodokļu administrācijai tiešsaistes datu pārraides režīmā saņemt šādus strukturētus datu laukus par mantojuma lietām:

- 1. reģistrācijas numurs;*
- 2. ieraksta izdarīšanas gads, diena, mēnesis, stunda un minūte;*
- 3. mantojuma atstājēja vārds, uzvārds. Ja mantojuma atstājējs ir citas valsts pilsonis, norāda vārda un uzvārda rakstību oriģinālformā, latīņalfabētiskajā transliterācijā;*
- 4. mantojuma atstājēja personas kods (ja tāda nav, dzimšanas gads, diena, mēnesis);*
- 5. mantojuma atstājēja miršanas gads, diena, mēnesis;*
- 6. tā zvērinātā notāra vārds, uzvārds un prakses vietas adrese, kura lietvedībā atrodas mantojuma lieta;*
- 7. mantojuma atklāšanās izsludināšana, tai skaitā pilns sludinājuma teksts;*
- 8. piezīmes;*
- 9. termiņš mantojuma pieņemšanai mantiniekiem, termiņš pretenziju pieteikšanai kreditoriem;*
- 10. informācija par mantojuma aizgādni – vārds, uzvārds, personas kods, adrese, datums no kura nodibināta aizgādība, datums, kurā aizgādība beigusies;*
- 11. informācija par mantojuma saraksta esamību, tā sastādītāju un sastādīšanas laiku, mantojuma sarakstā iekļauto īpašumu adrese, kadastra numurs un sarakstā norādītā vērtība;*
- 12. informācija par personām, kas pieņēmušas mantojumu, - vārds, uzvārds, personas kods (ja tāda nav, dzimšanas gads, diena, mēnesis), adrese (ja persona nav Latvijas pilsonis/nepilsonis), informācija par katram mantiniekam piekritīgo domājamās daļas apmēru no mantojuma;*
- 13. informācija par testamenta esamību, tajā iekļautajiem nekustamajiem īpašumiem (īpašuma adrese un kadastra numurs), testamentāro mantinieku vārds, uzvārds personas kods (ja tāda nav, dzimšanas gads, diena, mēnesis), adrese (ja persona nav Latvijas pilsonis/nepilsonis) un informācija par katram mantiniekam piekritīgo mantojumā ietilpstošo nekustamo īpašumu vai tā daļu;*
- 14. mantojuma lietas izbeigšanas datums. “*

Minētā informācijas sistēma var tikt veidota uz esošā mantojuma reģistra bāzes, to pilnveidojot, vai arī tikt veidota no jauna. Būtiski, lai minētajā sistēmā esošie dati tiktu reģistrēti strukturētu datu lauku formā, un nākotnē tos būtu iespējams savietot starp dažādām informācijas sistēmām.

[6] Likumprojektā “Grozījumi Notariāta likumā” tiek paredzēta šāda norma:
"259.¹ Pēc mantojuma lietas uzsākšanas zvērināts notārs:

- 1) pārliecinās publisko testamentu reģistrā, vai tajā ir reģistrēts mantojuma atstājēja pēdējās gribas rīkojuma akts;
- 2) ielūkojas Iedzīvotāju reģistrā un noskaidro tuvākos mantot aicinātos līdz trešajai šķīrai ieskaitot un pārdzīvojušo laulāto, kurus informē par mantojuma izsludināšanu;

- 3) noskaidro uz mantojuma atstājēja vārda reģistrēto mantu Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā, Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, Transportlīdzekļu un to vadītāju reģistrā, Uzņēmumu reģistrā un kontu reģistrā;
- 4) pēc publiskajos reģistros pieejamas informācijas noskaidro mantojuma atstājēja kreditorus, kuru prasījumi ir nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, tajā skaitā arī kreditorus, kuru prasījumi ir nodrošināti ar mantojuma atstājējam piederējušo mantu, un informē par to, ka mantojums ir izsludināts."

Saskaņā ar Digitālās transformācijas pamatnostādņem 2021.-2027.gadam digitālā transformācija ietekmē visas ekonomikas nozares un ikdienu, darbu un saziņu, turklāt digitalizācijas integrēšana nozaru politikās uzskatāma gan par izaicinājumu, gan būtisku to attīstību veicinošu elementu. Līdz ar to digitālajās tehnoloģijās balstītu darbības, pārvaldības un sadarbības modeļu ieviešana, procesu un pakalpojumu automatizācija, inovatīvu digitālo tehnoloģiju pārdomāta un racionāla ieviešana, ar valsts pakalpojumu sniegšanu saistīto informācijas resursu mērķtiecīga pārvaldība būs arī turpmākas valsts pārvaldes modernizācijas stūrakmens. Arī Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027.gadam digitalizācijas turpmāko attīstību identificē kā caurvijošu elementu attiecībā uz visām nozarēm.

No digitālās pārvaldes koncepta izriet, ka valsts pārvalde savu darbību pieskaņo un pielāgo sabiedrības, uzņēmēju un citu iesaistīto pušu vajadzībām un gaidām un veido sadarbības modeļus, kas ir personalizēti, interaktīvi un vienkārši pieejami. Digitālās transformācijas mērķu īstenošana nozīmē arī mērķtiecīgu datu digitalizāciju, strukturizēšanu, datus uzturošo informācijas sistēmu pieslēgšanu valsts vienotai datu telpai, tādā veidā panākot, ka visi dati, kas nepieciešami valsts pārvaldes funkciju īstenošanai un pakalpojumu sniegšanai, ir pieejami vienotās datu telpas informācijas pakalpojumu ietvaros, turklāt tos ir iespējams izmantot arī ārpus publiskās pārvaldes.

Pamatojoties uz iepriekšminēto, arī mantošanas jomas normatīvo aktu pilnveidē ir jāņem vērā nepieciešamība digitāli transformēt šo jomu, izmantojot tās iespējas, kas radušās digitālajā ērā, jo īpaši procesu automatizācijā, nodrošinot katrā no etapiem tādu strukturētu datu esību, kādi ir nepieciešami efektīvai digitālo procesu virzībai un informācijas apmaiņas norisei starp mantojuma lietā iesaistītajām personām.

Tādejādi 259.¹ pants ir izsakāms šādā redakcijā:

“259.¹ (1) Pēc mantojuma lietas uzsākšanas zvērinātam notāram valsts informāciju sistēmu savietotājs nosūta informāciju par mantojuma atstājēja:

- 1) pēdējās gribas rīkojuma aktu, ja tāds reģistrēts publisko testamentu reģistrā;*
- 2) Iedzīvotāju reģistrā reģistrētos mantojuma atstājēja tuvākos mantot aicinātos līdz trešajai šķīrai ieskaitot un pārdzīvojušo laulāto;*
- 3) uz mantojuma atstājēja vārda reģistrēto mantu Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā, Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, Transportlīdzekļu un to vadītāju reģistrā, Uzņēmumu reģistrā un kontu reģistrā;*
- 4) kreditoriem, kuru prasījumi ir nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, tajā skaitā arī kreditorus, kuru prasījumi ir nodrošināti ar mantojuma atstājējam piederējušo mantu, ja šī informācija pieejama publiskajos reģistros*

5) ja uz mantojuma atstājēja vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, informāciju par nekustamā īpašuma nodokļa maksājumu parādiem;

(2) Pēc mantojuma lietas uzsākšanas zvērināts notārs, izmantojot šā panta pirmajā daļā saņemto informāciju:

1) pārliecinās publisko testamentu reģistrā, vai tajā ir reģistrēts mantojuma atstājēja pēdējās gribas rīkojuma akts;

2) ielūkojas Iedzīvotāju reģistrā un noskaidro tuvākos mantot aicinātos līdz trešajai šķīrai ieskaitot un pārdzīvojušo laulāto, kurus informē par mantojuma izsludināšanu;

3) noskaidro uz mantojuma atstājēja vārda reģistrēto mantu Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā, Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā, Transportlīdzekļu un to vadītāju reģistrā, Uzņēmumu reģistrā un kontu reģistrā;

4) pēc publiskajos reģistros pieejamas informācijas noskaidro mantojuma atstājēja kreditorus, kuru prasījumi ir nodrošināti ar hipotēku vai komercķīlu, tajā skaitā arī kreditorus, kuru prasījumi ir nodrošināti ar mantojuma atstājējam piederējušo mantu, un informē par to, ka mantojums ir izsludināts."

5) ja uz mantojuma atstājēja vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, informē pašvaldību, kuras administratīvajā teritorijā atrodas nekustamais īpašums, par to, ka mantojums ir izsludināts."

[7] Tā kā no digitālās pārvaldes koncepta izriet, ka valsts pārvalde savu darbību pieskaņo un pielāgo sabiedrības, uzņēmēju un citu iesaistīto pušu vajadzībām un gaidām un veido sadarbības modeļus, kas ir personalizēti, interaktīvi un vienkārši pieejami, tad arī mantošanas procesā attiecībā uz Latvijas valsts piederīgām personām, kas reģistrētas Iedzīvotāju reģistrā, ir iespējams nodrošināt mantošanas procesa automatizētu uzsākšanu. Tā kā bezmantnieka manta piekrīt Latvijas valstij, tad sabiedrības interesēs ir nodrošināt bezmantnieka nekustamā īpašuma vērtības nesamazināšanos, ko ir iespējams nodrošināt, ja laicīgi tiek uzsākts mantošanas process, kurā tad var pārliecināties – ir vai nav mantinieki. Attiecībā uz Iedzīvotāju reģistrā reģistrētiem Latvijas valsts piederīgajiem, pēc šo personu nāves fakta reģistrācijas ir iespējams automatizēti pārliecināties vai uz konkrētās personas vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, tādejādi ir iespējams arī uzsākt mantojuma procedūru likumdevēja noteiktā laikā pēc nāves fakta reģistrācijas Iedzīvotāju reģistrā.

Tādejādi lūdzam likumprojektā "Grozījumi Notariāta likumā", tā 1.pantu izteikt šādā redakcijā:

"1.Papildināt 250.pantu ar otro, trešo un ceturto teikumu šādā redakcijā:

"Mantojuma atklāšanos zvērināts notārs izsludina arī pēc ieinteresēto personu lūguma. Ja miris Latvijas valsts piederīgais, kas reģistrēts Iedzīvotāju reģistrā un uz kura vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, mantojuma atklāšanos zvērināts notārs izsludina, saņemot ziņas no Tiesu administrācijas. Tiesu administrācija ne vēlāk kā mēneša laikā no brīža, kad Iedzīvotāju reģistrā reģistrēts nāves fakts par Latvijas valsts piederīgo uz kura vārda Valsts vienotajā datorizētajā

zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums, nosūta notāram informāciju par nepieciešamību izsludināt mantojuma atklāšanos.”

[8] Papildus jau minētajiem likumprojektu paketes labojumiem un precizējumiem jāuzsver, ka būtu nepieciešams papildināt likumprojektu ar pārejas noteikumiem attiecībā uz jau uzsāktajām mantojuma lietām, kurās nav izdotas mantojuma apliecības. Ņemot vērā, ka grozījumiem Civillikuma Mantojuma tiesību daļā, Notariāta likumā un citos ar mantojuma tiesību reformu saistītos tiesību aktos nebūs atpakaļ vērsts spēks, ir nepieciešams domāt par īpašu regulējumu attiecībā uz jau uzsāktām, bet ilgstoši nenoslēgtām mantojuma lietām, lai izvairītos no situācijas, kad virkne veco mantojuma lietu paliek “pelēkajā” zonā, jo saskaņā ar veco regulējumu nepastāv nekādi termiņi šo mantojuma lietu pabeigšanai, savukārt jaunais mantojuma tiesību regulējums uz tām nevar tikt attiecināts, jo minētās lietas ir uzsāktas pirms attiecīgo tiesību normu spēkā stāšanās.

Lai gan LPS ieskatā optimālākais pārejas noteikumu regulējums vēl ir diskutējams, piedāvājam apspriešanai šādu pārejas noteikumu punkta redakciju: “Ja mantojuma lietās, kas uzsāktas pirms 2022.gada 1.janvāra un kurās mantinieki ir izteikuši gribu pieņemt mantojumu, līdz 2025.gada 1.janvārim netiek izdotas mantojuma apliecības un zvērināts notārs nevar šīs lietas izbeigt, tad zvērināts notārs pēc savas iniciatīvas izsludina mantojuma atklāšanos no jauna.”

Vienlaikus ar šāda pārejas noteikumu regulējuma ieviešanu varētu tikt izvērtēta nepieciešamība paredzēt zvērinātam notāram pienākumu informēt personas, kas izteikušas gribu pieņemt mantojumu, mantojuma lietās, kas uzsāktas pirms 2022.gada 1.janvāra, par sekām, kas radīsies, ja līdz 2025.gada 1.janvārim netiks izņemtas mantojuma apliecības.

Šādā veidā tiktu paredzēts pietiekams laika periods attiecīgo mantojuma lietu sakārtošanai un pabeigšanai pēc līdzšinējā mantojuma tiesību regulējuma, vienlaikus nosakot konkrētu termiņu, pēc kura iestāšanās vairs netiks pieļauta nepabeigtu mantojuma lietu neierobežota pastāvēšana. Paredzot zvērinātam notāram pienākumu pēc pārejas noteikumu punktā noteiktā termiņa notecēšanas izsludināt mantojuma atklāšanos no jauna, tiek nodrošināts, ka tiek ievērotas gan mantinieku, gan kreditoru intereses, tajā pašā laikā pakļaujot minētās lietas tālāko virzību jau reformētajam tiesiskajam regulējumam, tādējādi nepieļaujot to neierobežoti ilgu atrašanos “tiesiskajā vakuumā”, kurā nav iespējams panākt šo lietu galīgu atrisinājumu.

[9] Atbilstoši digitālās pārvaldes konceptam, ka valsts pārvalde savu darbību pieskaņo un pielāgo sabiedrības, uzņēmēju un citu iesaistīto pušu vajadzībām un gaidām un veido sadarbības modeļus, kas ir personalizēti, interaktīvi un vienkārši pieejami, kā arī ņemot vērā faktu, ka par ļoti daudzu sen mirušu Latvijas valsts piederīgo nekustamajiem īpašumiem gadiem ilgi nav izsludināta mantojuma atklāšanās, tādējādi publiskajos reģistros nekustamā īpašuma īpašnieki gadiem ir mirušas personas, lūdzam papildināt likumprojektu “Grozījumi Notariāta likumā” ar jaunu pantu šādā redakcijā:

“Papildināt likuma Pārejas noteikumus ar jaunu punktu šādā redakcijā:

“Tiesu administrācija līdz 2025.gada 31.decembrim nosūta notāram informāciju par nepieciešamību izsludināt mantojuma atklāšanos attiecībā uz Latvijas valsts piederīgo, kura nāves fakts reģistrēts Iedzīvotāju reģistrā pirms šī likuma stāšanās

spēkā un uz kura vārda Valsts vienotajā datorizētajā zemesgrāmatā vai Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā ir reģistrēts nekustamais īpašums un par kura atstāto mantojumu nav izsludināta mantojuma atklāšanās trīs gadu laikā.”

[10] Par mantojuma aizgādību-likumprojekts “Grozījumi Civillikumā.”

Vēršam uzmanību, ka Bērnu tiesību aizsardzības sistēmas pilnveides darba grupā (izveidota ar LM ministres 17.07.2019 rīkojumu) vairākkārt tika norādīts, ka mantojuma aizgādība bāriņtiesām, kā bērnu tiesību aizsardzības iestādēm ir neraksturīga funkcija. Tāpat norādām, ka mantojuma aizgādības šobrīd ir ļoti komplicētas lietas, kas prasa ne tikai juridiskas zināšanas bet arī zināšanas ekonomisko un uzņēmumu vadības jautājumos (piem. Olainfarm mantojuma aizgādības lieta, lielu zemnieku saimniecību aizgādības lietas). To ir norādījušās arī pašas bāriņtiesas dažādās darba grupās. Līdz ar to tieši šī funkcija, pirmkārt, ir tā no kuras bāriņtiesas ir atbrīvojamās, veicot bērnu tiesību aizsardzības sistēmas reformu.

Rosinām šo funkciju uzticēt citu jomu pārstāvjiem – piemēram, zvērinātiem notāriem, tiesu izpildītājiem vai maksātspējas administratoriem. Iespējams, ar atliktu termiņu un Pārejas noteikumiem, tomēr aicinām rast risinājumu.

[11] Par mantojuma aizgādību-likumprojekts “Grozījumi Civillikumā.”

Vēršam uzmanību, ka paredzot aizgādņa par mantojumu atbildību par pieņemtajiem lēmumiem un rīcību, var veidoties situācija, ka no Bāriņtiesu uzrunātajām fiziskajām personām tiek saņemts noraidījums uzņemties šo lomu un Bāriņtiesai var rasties grūtības izpildīt likumā noteikto darbību. Attiecīgi, būtu nepieciešams regulējums situācijām, ja Bāriņtiesām nav kandidātu, kas vēlas uzņemties aizgādņa par mantojumu pienākumus.

Līdz ar ko, lai arī risinājums kopumā ir loģisks un it kā atbalstāms, tā piemērošanā var rasties problēmas.

[12] Par likumprojektu “Grozījumi Civillikumā.”

Jūrmalas pilsētas dome ilustrējusi sekojošas problēmsituācijas no prakses.

Dome kā kreditors vērsās pie zvērināta notāra, lai iesniegtu iesniegumu par mantinieku uzaicināšanu izteikt savu gribu par mantojuma pieņemšanu. Tā kā parādnieka īpašuma tiesības nav nostiprinātas Zemesgrāmatā, notārs atsaucoties uz Tieslietu ministrijas 2018.gada 23.jūlija vēstuli Nr.1-22/1877 par bezīpašnieka un bezmantinieku mantu, norādīja, ka šajā gadījumā nekustamo īpašumu atzīstot par bezmantinieka mantu, zvērināts tiesu izpildītājs nevarēs tālāk to pārdot izsolē. Kā rezultātā Dome kā kreditors nevar iesniegt iesniegumu notāram. Lūdzam anotācijā skaidrot, vai likumprojekts “Grozījumi Civillikumā” atrisina šādas situācijas un nepieciešamības gadījumā papildināt (precizēt) likumprojektu.

Dome kā kreditors vērsās pie zvērināta notāra, lai iesniegtu iesniegumu par mantinieku uzaicināšanu izteikt savu gribu par mantojuma pieņemšanu. Tā kā parādnieks bija miris ārvalstīs, lūgums tika noraidīts, pamatojoties uz pārrobežu mantojumiem piemērojamo noteikumu atšķirībām. Lūdzam anotācijā skaidrot, vai likumprojekts “Grozījumi Civillikumā” atrisina šādas situācijas un nepieciešamības gadījumā papildināt (precizēt) likumprojektu.

[13] Aicinām rast risinājumu bezmantinieka mantas tiešai nodošanai pašvaldībām.

[14] Papildus jau minētajiem likumprojektu paketes labojumiem un precizējumiem jāuzsver, ka būtu **nepieciešams papildināt likumprojektu ar pārejas noteikumiem attiecībā uz jau uzsāktajām mantojuma lietām, kurās nav izdotas mantojuma apliecības**. Ņemot vērā, ka grozījumiem Civillikuma Mantojuma tiesību daļā, Notariāta likumā un citos ar mantojuma tiesību reformu saistītos tiesību aktos nebūs atpakaļ vērsts spēks, ir nepieciešams domāt par īpašu regulējumu attiecībā uz jau uzsāktām, bet ilgstoši nenoslēgtām mantojuma lietām, lai izvairītos no situācijas, kad virkne veco mantojuma lietu paliek “pelēkajā” zonā, jo saskaņā ar veco regulējumu nepastāv nekādi termiņi šo mantojuma lietu pabeigšanai, savukārt jaunais mantojuma tiesību regulējums uz tām nevar tikt attiecināts, jo minētās lietas ir uzsāktas pirms attiecīgo tiesību normu spēkā stāšanās.

Lai gan LPS ieskatā optimālākais pārejas noteikumu regulējums vēl ir diskutējams, piedāvājam apspriešanai šādu pārejas noteikumu punkta redakciju:

“Ja mantojuma lietās, kas uzsāktas pirms 2022.gada 1.janvāra un kurās mantinieki ir izteikuši gribu pieņemt mantojumu, līdz 2025.gada 1.janvārim netiek izdotas mantojuma apliecības un zvērināts notārs nevar šīs lietas izbeigt, tad zvērināts notārs pēc savas iniciatīvas izsludina mantojuma atklāšanos no jauna.”

Vienlaikus ar šāda pārejas noteikumu regulējuma ieviešanu varētu tikt izvērtēta nepieciešamība paredzēt zvērinātam notāram pienākumu informēt personas, kas izteikušas gribu pieņemt mantojumu, mantojuma lietās, kas uzsāktas pirms 2022.gada 1.janvāra, par sekām, kas radīsies, ja līdz 2025.gada 1.janvārim netiks izņemtas mantojuma apliecības.

Šādā veidā tiktu paredzēts pietiekams laika periods attiecīgo mantojuma lietu sakārtošanai un pabeigšanai pēc līdzšinējā mantojuma tiesību regulējuma, vienlaikus nosakot konkrētu termiņu, pēc kura iestāšanās vairs netiks pieļauta nepabeigtu mantojuma lietu neierobežota pastāvēšana. Paredzot zvērinātam notāram pienākumu pēc pārejas noteikumu punktā noteiktā termiņa notecēšanas izsludināt mantojuma atklāšanos no jauna, tiek nodrošināts, ka tiek ievērotas gan mantinieku, gan kredītoru intereses, tajā pašā laikā pakļaujot minētās lietas tālāko virzību jau reformētajam tiesiskajam regulējumam, tādējādi nepieļaujot to neierobežoti ilgu atrašanos “tiesiskajā vakuumā”, kurā nav iespējams panākt šo lietu galīgu atrisinājumu.

Nobeigumā lūdzam izvērtēt un ņemt vērā šajā vēstulē izteiktos argumentus, iebildumus un priekšlikumus, lai visām iesaistītajām institūcijām sadarbojoties, tiktu panākts iespējami labākais mantojuma tiesību reformas modelis, kas ne tikai atbilstu vēlamajām tiesiskajām koncepcijām, bet būtu arī efektīvi piemērojams praksē.

Priekšsēdis

(paraksts*)

Gints Kaminskis

Vineta Reitere 29198629
vineta.reitere@lps.lv
 Sanita Šķiltere 26313528
Sanita.skiltere@lps.lv

* Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.